

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ПІДГОТОВКИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з дисципліни
“ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
АНТИМОНОПОЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”
(для спеціалістів)**

МАУП

Київ 2005

Підготовлено старшим викладачем, доктором філософії в галузі права
Н. О. Можаровською

Затверджено на засіданні кафедри комерційного та трудового права
(протокол № 11 від 19.01.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Можаровська Н. О. Методичні рекомендації щодо підготовки до семінарських занять з дисципліни “Правове регулювання антимонопольної діяльності” (для спеціалістів). — К.: МАУП, 2005. — 16 с.

Навчальна програма містить методичні рекомендації щодо підготовки до семінарських занять з дисципліни “Правове регулювання антимонопольної діяльності”, теми і плани семінарських занять, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2005

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Навчальна дисципліна “Правове регулювання антимонопольної діяльності” розрахована на підготовку студентів до семінарських занять. Вивчення теоретичних аспектів антимонопольно-конкурентного права передбачає їх практичне застосування на семінарських заняттях через вирішення практичних ситуацій, розгляд справ Антимонопольним комітетом України, тести, контрольні питання та усні опитування студентів.

Мета семінарів — реалізувати набуті знання, вміння і навички у практичній діяльності.

Завдання семінарських занять — навчитися:

- застосовувати норми антимонопольного законодавства на практиці;
- поглибити теоретичні знання, отримані на лекціях;
- узагальнювати практику застосування антимонопольного законодавства і робити відповідні висновки за результатами узагальнення;
- правильно використовувати роз’яснення законодавчих, виконавчих, судових та інших органів у процесі застосування норм антимонопольного законодавства;
- складати позовні заяви до АМКУ, юридичні висновки;
- писати наукові статті і доповіді.

Основою для підготовки студентів до семінарських занять є тематичні плани. При підготовці до семінарського заняття студент повинен всебічно розглянути і засвоїти питання, що були предметом лекції та винесені на практичний розгляд, а саме:

- ознайомитись з планом семінарського заняття та переліком навчальної літератури, наведеним наприкінці плану;
- перевірити наявність попереднього конспекту лекції;
- підготувати запитання до викладача з теми семінарського заняття;
- підготувати статті з проблемних питань за темою семінару.

У процесі підготовки студент має чітко усвідомити зміст питань, що виносяться на обговорення, довести свою думку щодо них або пропозиції з удосконалення відповідного законодавства.

Це досягається завдяки аналізу правових норм чинного антимонопольно-конкурентного законодавства та практики його застосування. В нагоді можуть стати монографії вчених-юристів, доповіді і статі щодо вдосконалення інституту конкурентного права, правових проблем антимонопольно-конкурентного регулювання та розвитку антимонопольно-конкурентної політики держави. Бажано ознайомитися з міжнародним законодавством для порівняння його з національним з метою застосування норм антимонопольно-конкурентного законодавства в системі міжнародного права. Важливо давати власну оцінку при порівнянні норм внутрішнього антимонопольного законодавства із зарубіжними аналогами та аргументувати свою точку зору. Взагалі кожна з тем семінарських занять передбачає докладну відповідь студента, зокрема з питань розвитку інституту конкурентного права в Україні.

Позитивним моментом підготовки до семінарських занять є написання студентами рефератів, спроба написання наукових статей, змістовних доповідей.

Під час семінарського заняття викладач оцінює усні та/або письмові відповіді студентів, підготовлені доповіді, реферати, участь у дискусіях і ділових іграх, уміння доводити власні думки, захищати свою позицію.

Особлива увага з боку викладача приділяється вирішенню конкретних практичних ситуацій. Студент не обмежується лише відповіддю “правомірно” чи “неправомірно”, “так” або “ні”, її обов’язково треба обґрунтувати. Практичні завдання складені таким чином, що будь-яка відповідь, навіть якщо вона суперечить відповіді на теж запитання іншого студента, є дискусійною і має право на доказ, і коли її буде доведено юридично, заслуговує на таку, що є правильною.

Оцінки, отримані на семінарських заняттях, враховуються в підсумковій оцінці з дисципліни “Правове регулювання антимонопольної діяльності”.

Завдання для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни “Правове регулювання антимонопольної діяльності” передбачають формування у студентів правових знань з конкурентного права шляхом пошуку відповідних інформаційних

джерел, а отже, навчитися аналітично оцінювати їх і виокремлювати серед них основне. Підготовка студентів до семінарських занять потребує:

- опрацювання лекційного матеріалу з обов'язковим вивченням запропонованих викладачем визначень, підготовки відповідей на питання, які розглядатимуться на семінарі;
- вивчення антимонопольного законодавства шляхом порівняння теоретичних основ з нормативним матеріалом відповідної теми;
- використання монографій, наукових статей, практики вирішення спорів АМКУ;
- написання реферативних робіт та складання переліку питань, що, на думку студентів, недостатньо висвітлені в наукових працях чи на попередній лекції для їх чіткого засвоєння;
- з метою кращого засвоєння матеріалу конспектування важливих для студента питань.

Тематика реферативних робіт дається по кожній темі навчальної дисципліни. Студентам пропонується написати реферат і скласти на його основі змістовну доповідь, яку буде вислухано на семінарському занятті. Мета доповіді — засвоєння іншими студентами основних аспектів розглянутої теми та формулювання запитань, які можуть постати під час дискусії.

Вимоги до рефератів:

- обсяг — 10–15 сторінок формату А4;
- обґрунтування у вступній частині актуальності вибраної теми;
- наявність власних висновків і пропозицій;
- наявність списку використаних джерел.

З метою раціонального використання семінарського часу на занятті може бути обговорено не більше двох рефератів. Решта часу залишається для усних опитувань студентів.

Кращі реферати можуть бути рекомендовані до друку як наукові статті, подаватися на конкурси студентських наукових робіт.

Критерії оцінювання роботи студентів на семінарському занятті:

- “відмінно” — якщо студент повно і всебічно висвітлив тему, вільно оперує термінологією, демонструє глибокі знання використаної при підготовці літератури, має власну думку щодо питання за темою заняття і може її довести. Логічно та послідовно викладає матеріал і в змозі вільно та професійно вести дискусію;
- “добре” — за умов, зазначених вище, але є певні недоліки при висвітленні матеріалу, припускається неточних тверджень, не підкріплених нормативними чи іншими доказами;
- “задовільно” — якщо студент висвітлив тему в загальних рисах, розуміє її суть, намагається зробити висновки, але при цьому допускає грубі помилки, відсутня логіка викладення матеріалу;
- “незадовільно” — якщо студент не може відповісти на питання або відповідає неправильно, не розуміє його суті, а отже, не може зробити висновки.

Непідготовленість студента до семінарського заняття або відсутність його на занятті розцінюється як академічна заборгованість, яка повинна бути відпрацьована. Крім того, через академічну заборгованість студент може бути не допущений до складання заліку з дисципліни “Правове регулювання антимонопольної діяльності”.

ТЕМИ І ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема. Предмет і значення антимонопольного права

1. Поняття, мета і завдання демонополізації економіки.
2. Державне регулювання у сфері обмеження монополізму, недопущення недобросовісної конкуренції, природних монополій.
3. Способи демонополізації та заходи щодо їх реалізації.
4. Порядок антимонопольного регулювання.
5. Принципи антимонопольної політики.
6. Правові проблеми контролю за економічною концентрацією.

Тематика рефератів:

1. Основні напрями конкурентної політики держави.
2. Мета контролю за економічною концентрацією (практика здійснення).

Література [7; 10; 16; 27–29; 31; 33; 43]

Тема. Суб'єкти та об'єкти антимонопольної діяльності держави

1. Суб'єкти демонополізації, антимонопольного регулювання та застосування антимонопольного законодавства.
2. Правові, економічні та організаційні засади державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій в Україні.
3. Суб'єкти господарювання (підприємці). Юридичні та фізичні особи як суб'єкти антимонопольного регулювання.
4. Об'єкти антимонопольної політики.

Тематика рефератів:

1. Класифікація суб'єктів антимонопольної політики.
2. Державне регулювання суб'єктів природних монополій.

Література [2; 10; 16; 27–29; 31]

Тема. Джерела антимонопольного законодавства України

1. Загальна характеристика антимонопольного законодавства.
2. Співвідношення законодавства про обмеження монополізму із законодавством про недопущення недобросовісної конкуренції.
3. Державна, галузева та регіональні програми демонополізації економіки і розвитку конкуренції. Основні напрями.
4. Міжнародно-правове регулювання недопущення недобросовісної конкуренції в СНД (Співдружність незалежних держав).
5. Вимоги у країнах ЄЕС (Європейське економічне співтовариство) щодо боротьби з монополізмом і недопущенням недобросовісної конкуренції.

Тематика рефератів:

1. Виникнення і становлення антимонопольного законодавства України (історична ретроспекція).
2. Імплементация норм міжнародного антимонопольного регулювання в законодавство України.

Література [1; 2; 5–8; 12; 35]

Тема. Зловживання антимонопольним становищем на ринку

1. Визначення монопольного становища.
2. Антиконтурентні узгоджені дії.
3. Дискримінація суб'єктів господарювання органами державної влади, органами місцевого самоврядування та органами адміністративно-господарського управління і контролю.

Тематика рефератів:

1. Зловживання монопольним становищем у вигляді антиконкурентних узгоджених дій (склад правопорушення).
2. Зловживання монопольним становищем у вигляді дискримінації суб'єктів господарювання органами державної влади, органами місцевого самоврядування та органами адміністративно-господарського управління і контролю (склад правопорушення).

Література [6; 27–29; 37; 39–41]

Тема. Недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності

1. Конкурентні дії, що суперечать законам, правилам і звичаям у підприємницькій діяльності.
2. Неправомірне використання ділової репутації підприємця.
3. Досягнення неправомірних переваг шляхом створення перешкод підприємцю у процесі здійснення підприємницької діяльності.
4. Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці.

Тематика рефератів:

1. Недобросовісна конкуренція суб'єктів господарювання і шляхи її подолання.
2. Правові проблеми збирання доказів для притягнення до відповідальності суб'єктів господарювання за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Література [2; 8; 14–16; 22; 25; 27–29; 30; 36; 39–41]

Тема. *Правові основи боротьби з монополізмом і недобросовісною конкуренцією*

1. Державний контроль за дотриманням антимонопольного законодавства.
2. Державні органи, уповноважені вести боротьбу з монополізмом і недобросовісною конкуренцією.
3. Контроль за дотриманням антимонопольних вимог у процесі перетворення державної власності.

Тематика рефератів:

1. Передумови функціонування правовідносин у сфері конкуренції.
2. Поняття та склад публічно-правових і приватно-правових відносин у сфері захисту економічної конкуренції.

Література [1; 2; 5; 8; 10; 11; 16; 18; 27–29]

Тема. *Антимонопольний комітет України, його правовий статус*

1. Підконтрольність і підзвітність Антимонопольного комітету України.
2. Завдання Антимонопольного комітету України.
3. Основні принципи діяльності Антимонопольного комітету України.
4. Система і структура органів Антимонопольного комітету України.
5. Компетенція Антимонопольного комітету України.

6. Гарантії здійснення повноважень Антимонопольного комітету України.
7. Відносини Антимонопольного комітету України з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, органами адміністративно-господарського управління та контролю.
8. Обов'язковість виконання вимог державних уповноважених і голів територіальних відділень Антимонопольного комітету України.

Тематика рефератів:

1. Антимонопольний комітет України: структура, завдання, принципи діяльності.
2. Компетенція Антимонопольного комітету України.

Література [1; 2; 5; 10; 11; 16; 18; 27–29]

Тема. Повноваження Антимонопольного комітету України та його посадових осіб

1. Голова Антимонопольного комітету України та державні уповноважені (вимоги до призначення на посаду).
2. Права та обов'язки державного уповноваженого, голови територіального відділення Антимонопольного комітету України.
3. Дисциплінарна відповідальність і звільнення з посади державного уповноваженого Антимонопольного комітету України.
4. Адміністративні колегії Антимонопольного комітету України.
5. Порядок і підстави погодження з органами Антимонопольного комітету України рішень органів державної влади, органів адміністративно-господарського управління і контролю, органів місцевого самоврядування щодо демоніполізації економіки, розвитку конкуренції та антимонопольного регулювання.

Тематика рефератів:

1. Повноваження Антимонопольного комітету України.
2. Права та обов'язки державних уповноважених АМКУ.

Література [2; 5; 27–29]

Тема: Розгляд справ і заяв Антимонопольним комітетом України і оскарження його рішень

1. Механізм застосування антимонопольного законодавства.
2. Особливості реалізації механізму застосування антимонопольного законодавства.
3. Адміністративний порядок розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства.
4. Підстави звернення до суду, господарського суду, Антимонопольного комітету України та державних уповноважених.
5. Підвідомчість спорів.
6. Порядок прийняття і підстави оскарження рішень Антимонопольного комітету та його посадових осіб у адміністративному і судовому порядку.

Тематика рефератів:

1. Процесуальні основи діяльності Антимонопольного комітету України.
2. Особливості реалізації механізму застосування антимонопольного законодавства.

Література [5; 6; 8; 27–29]

Тема: Адміністративно-процесуальні засади діяльності Антимонопольного комітету України

1. Правила розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України.
2. Органи та посадові особи, які розглядають справи.
3. Особи, які беруть участь у справі, їхні права й обов'язки (відповідач, заявник, треті особи).

4. Строки, порядок подання заяви та її розгляд.
5. Перегляд рішень у справах.
6. Оскарження рішень, виконання рішень.
7. Заходи, які забезпечують виконання рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень.

Тематика рефератів:

1. Забезпечення виконання рішень Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень.
2. Процесуальні строки оскарження рішень органів Антимонопольного комітету України.

Література [5; 6; 8; 10; 13; 18; 27–29; 39–41]

Тема: Відповідальність за порушення антимонопольного законодавства

1. Особливості відповідальності за порушення антимонопольного законодавства.
2. Види відповідальності.
3. Кримінальна відповідальність.
4. Цивільно-правова відповідальність.
5. Адміністративна відповідальність посадових осіб і громадян, які займаються підприємницькою діяльністю.
6. Адміністративно-правові санкції.

Тематика рефератів:

1. Поняття та функції антимонопольно-конкурентної відповідальності.
2. Види конкурентно-правових санкцій.

Література [3–6; 8; 27–29; 39–41]

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативна

1. *Конституція України*. — К.: Юрид. літ., 1996. — 50 с.
2. *Господарський кодекс України*. — К., 2004.
3. *Кодекс України “Про адміністративні правопорушення” // ВВР України*. — 1984, дод. до № 51. — С. 1122. Введений в дію Постановою ВР Української СРС № 8074-10 від 07.12.84 // ВВР України. — 1984, дод. до № 51. — С. 1123. Із змін. і допов., внесеними згідно з Указами ПВР № 390/97-ВР від 20.06.97 // Уряд. кур’єр. — 1997. — 12 лип.
4. *Кримінальний кодекс України // ВВР України*. — 2001. — № 25–26. — Ст. 131.
5. *Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 р. №3659-XII // ВВР України*. — 1993 — № 50 — Ст. 472.
6. *Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. № 2210-III // ВВР України*. — 2001. — № 12. — Ст. 64.
7. *Про природні монополії: Закон України від 20 квітня 2000 р.*
8. *Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР // ВВР України*. — 1996. — № 36. — С. 164. Введений в дію Постановою ВР від 7 червня 1996 р. №237/96-ВР з 1 січня 1997 р. Із змін. і допов., внесеними Законом України від 18 листопада 1997 р. №642/97-ВР // Голос України. — 1997. — 17 груд.; Уряд. кур’єр. — 1997. — 18 груд.
9. *Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.91 № 1023-12. Із змін. і допов., внесеними згідно із Законом України від 15.12.93 № 3682-13 і від 18.06.97 № 365/97-ВР.*

Основна

10. *Антимонопольний комітет України в запитаннях і відповідях з питань антимонопольної політики*. — К., 1998.
11. *Барєва Е. Какие нормы являются специальными // Юрид. практика*. — 2004. — № 34. (348) от 24.08.04.
12. *Бильденс А. Основные черты германского и европейского антимонопольного права // Основы немецкого торгового и хозяйственного права*. — М.: БЕК, 1995. — С. 63–65.

13. Біла Р. Л. Адміністративна відповідальність за порушення антимонопольного законодавства України: Автореф. дис. канд. юрид. наук. — Одеса, 1995.
14. Безух О. Захист від недобросовісної конкуренції як інститут конкурентного права // ПГП. — 2001. — № 7. — С. 32–35.
15. Безух О. Захист від недобросовісної конкуренції у сфері промислової власності: Автореф. дис... канд. юрид. наук. — Донецьк, 2001.
16. Дахно І. І. Антимонопольне право: Курс лекцій. — К.: Четверта хвиля, 1998.
17. Жуков В. Право інтелектуальної власності: теорія і судова практика (авторсько-правовий аспект) // Вісн. Центру комерційного права. — 2004. — №3 (16).
18. Журик Ю. Деякі питання правового статусу Антимонопольного комітету України // ПХП. — 2000. — № 4. — С. 17–20.
19. Журик Ю. Поняття та види недобросовісних дій у конкуренції // ПХП. — 2000. — № 2. — С. 10–12.
20. Журик Ю. Порядок розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України // ПХП. — 2000. — № 7. — С. 14–17.
21. Корчак Н. Загальні положення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності // ПГП. — 2001. — № 2. — С. 7–9.
22. Кузьміна С. Правове регулювання запобігання недобросовісної конкуренції: окремі питання // Право України. — 2000.
23. Мельниченко А. Прибыльная фумигация // Юридическая практика. — 2004. — № 6 (319).
24. Мельник С. Б. Монопольне (домінуюче) становище господарювання на ринку: Автореф. дис... канд. юрид. наук. — Донецьк, 2001.
25. Можаровська Н. О. Правова регламентація охорони та захисту прав на знаки для товарів і послуг / Персонал. — 2001. — № 7. — С. 56–61.
26. Постульга А. С конкуренцией шутить опасно // Юридическая практика. — 2004. — № 3 (316).
27. Щербина В. С. Господарське право: Навч. посіб. для юрид. фак. вузів. — К.:Юрінком Інтер, 2004.

28. *Саніахметова Н. О.* Конкурентне законодавство у питаннях та відповідях: Навч. посіб. — К.: Центр комерційного права. — 2004. — С. 73.
29. *Саніахметова Н. О.* Правовий захист підприємництва в Україні: Навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 1999.
30. *Ситцевой В., Кириченко И.* Предмет спора — торговые марки // *Юридическая практика.* — 2004. — № 20 (334).
31. *Тотьев К. Ю.* Конкуренция и монополизм: правовые аспекты регулирования. — М., 1996. — С. 110.
32. *Україна й антидемпінг* // *Український юрист.* — 2004. — № 11.
33. *Хоменко А.* Правовые признаки “покупки в группах” // *Юридическая практика.* — 2004. — № 34 (348).
34. *Шакун В. І., Мельник П. В., Попович В. М.* Правові основи підприємницької діяльності. — К.: Правові джерела, 1997.
35. *Шапира Жан.* Международное право предпринимательской деятельности. — М.: А/О Издат. группа “Прогресс”, 1993. — С. 92.
36. *Шубаков Д.* Охрана торговых марок // *Юридическая практика.* — 2004. — № 20 (334).
37. *Шуміло І.* Антиконтурентні узгоджені дії // ПГП. — 2001. — С. 15–18.
38. *Збірник постанов Уряду України.* — 2002. — № 12. — Ст. 269.
39. *Антимонопольний комітет Уераїни.* Річний звіт. — К., 2002.
40. *Антимонопольний комітет України.* Річний звіт. — К., 2003.
41. *Антимонопольний комітет України.* Річний звіт. — К., 2004.
42. *Шовкун І.* Критическая концентрация // *Бизнес.* — 1995. — №17. — С. 37.
43. *Про принципи забезпечення відповідності антимонопольному законодавству створення та діяльності асоціації підприємців від 20 грудня 1995 р. № 5/03:* Інформ. лист Антимонопольного комітету України // *Закон і бізнес.* — 1996. — №5. — С. 26–29.
44. *Словник законодавчих і нормативних термінів:* Юрид. слов. / Авт. І. І. Дахно. — К.: Бліц-Інформ, 1998. — 352 с.
45. *NOTA BENE:* Юридичний словник-довідник / За ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. — К.: Феміна, 1996.

ЗМІСТ

Методичні рекомендації щодо підготовки до семінарських занять	3
Теми і плани семінарських занять	6
Список рекомендованої літератури	13

Відповідальний за випуск *Н. В. Медведєва*
Редактор *Т. М. Тележенко*
Комп'ютерне верстання *Т. В. Кулік*

МАУП
Зам. № ВКЦ-2094

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП